

رابطه‌ی مؤلفه‌های سهل‌انگاری اجتماعی و هویت اجتماعی با عملکرد تحصیلی دانشجویان

مجید صفاری‌نیا¹، علیرضا آقايوسفی²، * علی مصطفائی³

1. دانشیار گروه روان‌شناسی دانشگاه پیام‌نور، 2. دانشیار گروه روان‌شناسی دانشگاه پیام‌نور، 3. استادیار گروه روان‌شناسی دانشگاه پیام‌نور

(تاریخ وصول: 93/03/18 - تاریخ پذیرش: 93/07/09)

The relationship between social procrastination and social identity and students' academic performance Majid Safarina¹, Alireza Aghayousefi², *Ali Mostafaei³

1. Associate Professor in Psychology, Payame Noor University, 2. Associate Professor in Psychology, Payame Noor University, 3. Assistant Professor in Psychology, Payame Noor University

(Received: Jun. 08, 2014 - Accepted: Oct. 01, 2014)

Abstract

چکیده

Introduction: This study aimed at investigating the relationship between social procrastination, social identity, and students' academic performance. **Method:** The design was correlational and the sample consisted of 200 students of Payam Noor University, Bukan center. Sampling was based on available sampling and three questionnaires including Social Procrastination, Social Identity, and Academic Achievement were employed to collect the data. Pearson correlation and multiple regression analyses were used to analyze the data. **Results:** The results showed a significant negative correlation between Social Identity and Social Procrastination. Both the individual and collective identities showed a significant negative correlation with Social Procrastination. Indifference, as one of the components of Social Procrastination, had a significant negative correlation with academic performance, but there was no significant relationship between attention to self, as another aspect of Social Procrastination, and academic achievement. Furthermore, Social Identity had a significant positive correlation with academic performance. From among the other aspects, the individual and collective identity had a significant positive correlation with academic performance. **Conclusions:** According to the results, it can be claimed that Social Procrastination has a negative relationship with academic performance and social identity, while social identity has a significant positive correlation with academic performance.

مقدمه: هدف پژوهش حاضر بررسی رابطه مؤلفه‌های سهل‌انگاری اجتماعی و هویت اجتماعی با عملکرد تحصیلی در دانشجویان بود. روش: پژوهش از نوع همبستگی و نمونه شامل 200 دانشجوی دانشگاه پیام‌نور مرکز بوکان بود که با روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند و به پرسشنامه‌های سهل‌انگاری اجتماعی، هویت اجتماعی و پیشرفت تحصیلی پاسخ دادند. داده‌ها با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون چندگانه تجزیه و تحلیل شدند. یافته‌ها: نتایج نشان داد که بین سهل‌انگاری اجتماعی با هویت اجتماعی همبستگی منفی و معنی‌داری وجود دارد. هر دو زیر مقیاس آن بعد فردی و بعد جمعی هویت با سهل‌انگاری همبستگی منفی و معنی‌داری وجود دارد. سهل‌انگاری اجتماعی با عملکرد تحصیلی همبستگی منفی و معنادار حاصل شد، بی‌تفاوتی به عنوان یکی از مؤلفه‌های سهل‌انگاری اجتماعی نیز با عملکرد تحصیلی همبستگی منفی و معنادار به دست آمد، اما بعد دیگر سهل‌انگاری اجتماعی به نام توجه به خود با عملکرد تحصیلی رابطه معنادار حاصل نشد. همچنین هویت اجتماعی با عملکرد تحصیلی همبستگی مثبت و معنی‌داری وجود دارد و همچنین بین بعد جمعی و فردی هویت با عملکرد تحصیلی رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد. نتیجه‌گیری: با توجه به نتایج پژوهش می‌توان گفت که سهل‌انگاری اجتماعی رابطه منفی و معناداری با هویت اجتماعی و عملکرد تحصیلی دارد، در حالی که هویت اجتماعی رابطه مثبت و معنادار با عملکرد تحصیلی دارد.

واژگان کلیدی: سهل‌انگاری اجتماعی، هویت اجتماعی، عملکرد تحصیلی، دانشجویان.

Keywords: Social Procrastination, Social Identity, Academic Performance, Students.

مقدمه

بلکه در کیفیت زندگی آنان نیز مؤثر است (مون، 2000). در نتیجه، در اغلب موارد سهل‌انگاری، نوعی فقر در عملکرد به حساب می‌آید که با عملکرد اجتماعی تداخل می‌کند (دویت و اسکوونبورگ، 2002).

سهل‌انگاری اجتماعی به معنای کم‌کاری شخص در گروه است که بر اثر کاهش مسئولیت وی در قبال تلاش فردی خویش ایجاد می‌شود. سهل‌انگاری اجتماعی باعث کاهش و افت عملکرد در گروه می‌شود (فراری و همکاران، 2005). کیدول و بنت (1993) معتقدند که تنبلی (اتلاف) اجتماعی و سهل‌انگاری اجتماعی ویژگی‌های یکسانی دارند، چرا که هر یک از آن‌ها شخصی را توصیف می‌کنند که حداکثر تلاش ناشی از انگیزش یا شرایط را به خرج نمی‌دهد. یکی از نخستین گزارش‌های ثبت شده در مورد تنبلی اجتماعی توسط پژوهشگر آلمانی به نام رینگلمن در سال 1913 صورت گرفته است (اینگهام، لوینگر، گریوس و پکهام، 1974). اثر رینگلمن نشان‌دهنده رابطه معکوس بین اندازه گروه و میزان تلاش انجام شده است. رینگلمن در یک آزمایش طناب‌کشی دریافت که به موازات افزایش تعداد اعضا گروه، عملکرد کلی گروه کاهش پیدا می‌کند (لین، 2008). تنبلی اجتماعی تمایل به کاهش تلاش فرد هنگام فعالیت در گروه است در مقایسه با زمانی که آن فعالیت را به تنهایی انجام می‌دهد (ویلیامز و کارائو، 1991). سهل‌انگاری هنگامی اتفاق می‌افتد که فرد فعالیت لازم را انجام نمی‌دهد، اما از منافع گروهی بهره‌مند می‌شود (آلباز و ون فیلت، 1985؛ جونز، 1984).

رشد روز افزون جوامع به گونه‌ای است که بیش از هر زمان دیگری به تشریک مساعی و مسئولیت‌پذیری همه اعضا جامعه نیاز است. در جوامعی که مسیر رشد به سرعت طی شده است، تمام اعضا جامعه باید وظیفه خود را به خوبی انجام دهند تا رشد اجتماعی تحقق یابد. در برخی جوامع، افراد نه برای رشد شخصی و نه برای رشد جامعه برنامه ندارند. این مسأله دلایل زیادی دارد که یکی از آن‌ها سهل‌انگاری اجتماعی است. سهل‌انگاری به عنوان الگوی زندگی تعریف می‌شود که از طریق رفتار ناکارآمد در موقعیت‌های زندگی مشخص می‌شود و منبع آشفته‌گی شخصی تلقی می‌گردد (فاران، 2004).

سهل‌انگاری به معنای مشکل داشتن در زمینه شروع و یا تمام کردن کارهاست یا به معنای ساده‌تر، کار امروز را به فردا انداختن است. فرد سهل‌انگار دائماً شروع کارها را به آینده محول می‌کند و آن‌ها را به تعویق می‌اندازد (زائیران، 1386).

سهل‌انگاری هزینه‌های زیادی به دنبال دارد، به عنوان مثال؛ عدم پرداخت به موقع قبوض، مالیات و ... باعث جریمه‌شدن فرد می‌شود یا سهل‌انگاری در انجام تکالیف مدرس یا دانشگاه نظیر تحویل مقاله یا تحقیق، سبب گرفتن نمرات پایین در پایان سال تحصیلی می‌شود و یا عدم انجام آزمایش‌های دوره‌ای در زنان و مردان باعث بروز سرطان‌ها و یا حملات قلبی می‌گردد. در تمامی موارد ذکر شده، افراد سهل‌انگار به صورت هدفمند انجام عملی ضروری را تا آخرین لحظه به تأخیر می‌اندازند (فراری، دوروزکو و جوزف، 2005). این تمایل به تعویق انداختن کارها نه تنها پیام‌های منفی در زندگی تحصیلی آنان دارد،

خود و نگرش دیگران نسبت به او ثابت و هماهنگی وجود داشته باشد (بامیستر و بوشمن، 2008). اگر فرد به این نتیجه برسد که طرز تلقی دیگران نسبت به رفتار او تغییر کرده، هویت خود را تغییر می‌دهد. بر این اساس، (من فاعلی) یا هویت فردی و (من مفعولی) یا هویت اجتماعی، در جریان تجارب و فعالیت‌های اجتماعی شکل می‌گیرد. من فاعلی بیانگر وجه نظر دیگران و من مفعولی مجموعه‌ای سازمان‌یافته از نظرات متظاهر دیگران است که حاصل مجموعه‌ای از رفتارهای شکل گرفته بر اساس آموزه‌های رفتار اجتماعی است. من اجتماعی، تبلور ارزش‌ها، هنجارها و اخلاقیات جامعه است. پس هویت هر شخصی لزوماً ذات آن شخص نیست، بلکه هویت، فرآیند معناسازی است که طی زندگی روزمره و مکانیسم‌های آن ساخته می‌شود. هویت، هرگز ثابت نیست، بلکه متطور، متحول و پویاست (گیدنز، ترجمه ثلاثی، 1377).

ساختار اجتماعی می‌تواند موجب پیدایش انواع هویت اجتماعی در افراد شده و به خوبی قابل تشخیص باشد؛ لذا به وضوح می‌توان هویت فرد آسیای را از فرد اروپایی تشخیص داد. تنوع هویت‌ها، فرآورده‌های اجتماعی هستند که عناصری نسبتاً ثابت و پایدار دارند (جنکینز، 2008).

هویت اجتماعی افراد، بر اساس عضویت آن‌ها در گروه‌های اجتماعی تعیین می‌شود، زیرا هویت به وسیله روابط میان نیروهای فرهنگی و اجتماعی ساخته می‌شود، زیرا هویت به وسیله روابط میان نیروهای فرهنگی اجتماعی ساخته می‌شود. بنابراین، افراد مانند ابزاری در دست جامعه و فرهنگ هستند که به واسطه آن‌ها وجود خود را نمایان می‌سازند. این مقوله به طور مداوم و روزمره در زندگی افراد ایجاد

هویت به ویژگی‌هایی اشاره دارد که موجب تشخیص فرد می‌گردد. مردم هویت‌های متفاوتی از خود نشان می‌دهند؛ مثلاً، شخصی ممکن است تمایل داشته باشد که به عنوان ورزشکار شناخته شود و شخص دیگری به عنوان تاجر و بدیهی است که به استناد هویت‌های کسب شده، افراد از ارزش‌های خاصی حمایت می‌کنند (بامیستر و بوشمن، 2008).

مباحث مربوط به طرح هویت، هرچند در آغاز متوجه موضوع بحران هویت بود، ولی مسیر بعدی آن در جوامع گوناگون به سمت بازسازی هویت کشیده شد. با پیدایش مدرنیته، برداشتی از هویت اجتماعی انسان‌ها، همچون سوژه یکپارچه، متحد و متمرکز، شکل گرفت. دگرگونی‌های به‌وجود آمده در جوامع مدرن سبب ایجاد بحران هویت در میان انسان‌ها شد، به گونه‌ای که این بحث، هنوز در کانون توجه روان‌شناسی، به ویژه روان‌شناسی اجتماعی قرار دارد. در پایان قرن نوزدهم، بحث بازیابی هویت اجتماعی یا من (اجتماعی) به جای هویت فردی، کانون توجه بود تا میان دنیای شخصی و اجتماعی افراد ارتباط برقرار سازد و بر اساس فرهنگ متحدالشکل، هویت اجتماعی را به وجود آورد. این مسأله نه تنها ارتباط اجتماعی را امکان‌پذیر می‌سازد، بلکه به زندگی افراد هم معنا می‌بخشد. به علاوه، فرآیندی برای خودشناسی کنشگران اجتماعی بوده و معناسازی نیز به واسطه آن صورت می‌گیرد (راجرز، 2008).

صاحب‌نظران معتقدند که بیشترین برداشت افراد از خویشتن، به برداشت و تصور دیگران نسبت به آنان وابسته است. اگر نگرش دیگران در مورد فرد تغییر کند، برداشت او نیز از خودش تغییر خواهد نمود. بنابراین، (من) یا (خود) در افراد تحت تأثیر دیگران قرار دارد، زیرا رفتار و هویت افراد تا زمانی ثابت و قابل پیش‌بینی است که میان تصور فرد از

ویلیامز، 1997؛ استروب و فری، 1982؛ تریاندیس، 1989).

در سال‌های اخیر، پژوهشگران مطالعات خود درباره تنبلی اجتماعی را بر پایه نظریه‌های انگیزشی بنا نهاده‌اند و شمار زیادی از پیش‌بینی‌کننده‌های بالقوه را مشخص کرده‌اند که فقدان همانندسازی فرد با گروه (ویلیامز و همکاران، 1991)؛ فقدان مبارزه‌طلبی و منحصر به فرد بودن همکاری فرد (هارکینز و پتی، 1982؛ به نقل از صفاری‌نیا، 1389)؛ درگیری ذاتی کم (برکینز، هارکینز و اوستروم، 1986؛ جورج، 1992)؛ جهت‌گیری فردگرا (واکنز، 1995؛ به نقل از صفاری‌نیا، 1389)؛ انسجام گروهی کم (کارائو و ویلیامز، 1997)؛ و فقدان ارزیابی همتایان (دروسکات و ولف، 1999؛ به نقل از صفاری‌نیا، 1389) از آن جمله‌اند (لیدن، وین، جاوورسکی و بنت، 2004).

نوجوانان، بسیاری از وقت خود را در مدرسه و یا برای تکالیف مدرسه و یا انجام وظایف شخصی خود صرف می‌نمایند. انجام کارهای تحقیقی یا درس خواندن برای امتحان از این قبیل فعالیت‌ها هستند. سهل‌انگاری برای انجام تکالیف تحصیلی که با زندگی علمی آنان مرتبط است حدود 70% تخمین زده شده است. این پدیده بسیار معمول در میان آنان است (فراری و همکاران، 2005). در مصاحبه‌ای که با دانش‌آموزان صورت پذیرفته است مشخص شده که حدود 25% افراد مورد مصاحبه دارای سهل‌انگاری متوسط یا شدید هستند (آیتکن، 1982). این تمایل برای به تعویق انداختن کارها نه تنها پیامدهای منفی در زندگی تحصیلی آنان دارد، بلکه در کیفیت زندگی آنان نیز مؤثر است (مون، 2005). در نتیجه سهل‌انگاری نوعی فقر در عملکرد فردی است که با عملکرد اجتماعی فرد تداخل می‌کند (دوییت، اسکونبورگ، 2002).

شده و در فعالیت‌های بازتابی انسان مورد حفاظت و پشتیبانی قرار می‌گیرد (مایرز، 2009).

هویت اجتماعی از نیازهای روانی - اجتماعی کنشگران اجتماعی شکل می‌گیرد و پیش‌نیاز هرگونه زندگی اجتماعی است. هویت اجتماعی امکان برقراری ارتباط پایدار و معنادار روان شناختی با دیگران را - که محور و مبنای زندگی اجتماعی است - فراهم می‌کند. افراد بدون چارچوبی برای تعیین هویت اجتماعی، مانند یکدیگر خواهند بود و هیچ کدام از آنها نمی‌توانند به شکلی معنادار و پایدار با یکدیگر پیوند یابند (اریکسون، 1968)، چرا که فرآیند تمایزبایی میان آن‌ها حادث نشده است و صرفاً با یک جامعه یکنواخت و هم شکل مواجه خواهیم بود. پس بدون هویت اجتماعی در واقع جامعه وجود نخواهد داشت. بنابراین، ساختن و پرداختن نوعی هویت شخصی و اجتماعی امری خطیر است، چون زندگی اجتماعی انسان بدون وجود چارچوبی مشخص از هویت فردی و اجتماعی که به وسیله آن بدانیم دیگران کیستند و خود ما کیستیم غیر قابل تصور است (گیدنز، ترجمه موفقیان، 1378).

نتایج مطالعات گوناگون نشان داده است که هویت اجتماعی نقش مؤثری در سلامت روان، سازگاری، ابراز وجود، عزت نفس اجتماعی و نگرش به مهاجرت دارد (مایرز، 2009؛ بامیستر و بوشمن، 2008).

اگرچه اصطلاح (تنبلی اجتماعی) در ابتدا توسط روان‌شناسان ابداع شد و در نظریه‌های مدیریت توسعه پیدا کرد، اما مطالعات در مورد آن بیشتر در سایر حوزه‌ها انجام شده است. این شاهدهی است بر اینکه این موضوع مورد توجه بیشتر پژوهشگران قرار گرفته است و آنها اثر تنبلی را مورد بررسی قرار داده‌اند (لاتانه، ویلیامز و هارکینز، 1979؛ کارائو و

ابزار پژوهش

پرسشنامه سهل‌انگاری اجتماعی: این پرسشنامه توسط صفاری‌نیا (1389) و بر اساس نظریه‌های مرتبط با سهل‌انگاری طراحی شده است. این پرسشنامه که از نوع مداد- کاغذی و خود گزارش‌دهی است، مشتمل بر 23 گویه می‌باشد که 11 گویه آن نشانه‌دهنده بی‌تفاوتی و 12 گویه دیگر نشان‌دهنده توجه به خود است. نمره‌گذاری گویه‌ها براساس مقیاس لیکرت پنج درجه‌ای انجام می‌شود. در پژوهش صفاری‌نیا (1389)، پایایی پرسشنامه با استفاده از روش بازآزمایی برابر با 0/8 و همسانی درونی با استفاده از آلفای کرونباخ، 0/85 به دست آمد که میزان رضایت‌بخشی است. به‌علاوه، ضریب آلفای کرونباخ برای خرده‌مقیاس "بی‌تفاوتی" برابر با 0/71 و برای خرده‌مقیاس "توجه به خود" 0/82 به دست آمد که میزان قابل قبولی است.

پرسشنامه هویت اجتماعی: این پرسشنامه با توجه به دو بعد هویت فردی و جمعی برگرفته از نظریات ریچارد چنکینز (2008) توسط صفاری‌نیا و روشن (1390) ساخته شده است. این پرسشنامه که از نوع مداد- کاغذی و خود گزارش‌دهی است، مشتمل بر 20 گویه می‌باشد که 10 گویه آن نشانه‌دهنده بعد فردی و 10 گویه دیگر نشان‌دهنده بعد جمعی است. در پژوهش صفاری‌نیا و روشن (1390) پایایی پرسشنامه با استفاده از روش آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه برابر با 0/74 و برای گویه‌ها بین 0/51 تا 0/58 به دست آمد که میزان رضایت‌بخشی است. همچنین، نتایج پژوهش از نظر روایی صورتی پرسشنامه و نتایج تحلیل عاملی اکتشافی و تحلیل مؤلفه‌های اصلی (PC) از طریق چرخش واریماکس

تحقیقات تجربی متعددی نشان داده اند که سهل‌انگاری اجتماعی (لی، 1994) و اضطراب (استورا، ترجمه دادستان، 1386) با اضطراب و استرس در ارتباط است. سهل‌انگاری، در به تعویق انداختن اعمال یا تکالیف به زمان بعدتر اشاره دارد (سانیتا و محمدونی، 2013).

لازمه سهل‌انگاری اجتناب کردن در انجام ندادن یک تکلیف یا وظیفه است (زیمبروف و هاتمن، 2001؛ به نقل از بهشتی‌فر و آزادی، 2013). از آنجا که سهل‌انگاری اجتماعی به فقدان عملکرد خودتنظیمی و گرایش رفتاری در به تعویق انداختن کارهایی که برای رسیدن به هدف لازم است تعریف کرده‌اند (کنوس، 2000).

هدف از این پژوهش بررسی میزان پیش‌بینی‌کنندگی سهل‌انگاری اجتماعی و هویت اجتماعی بر عملکرد تحصیلی دانشجویان می‌باشد. آیا سهل‌انگاری اجتماعی و مؤلفه‌های آن می‌توانند عملکرد تحصیلی را پیش‌بینی کنند؟ آیا افراد با سطح مختلف هویت اجتماعی در عملکرد تحصیلی متفاوت هستند؟ و به طور کلی میزان سهل‌انگاری اجتماعی و هویت اجتماعی می‌تواند پیش‌بینی‌کننده عملکرد تحصیلی دانشجویان باشد.

روش

این پژوهش به بررسی رابطه سه متغیر سهل‌انگاری اجتماعی، هویت اجتماعی با عملکرد تحصیلی می‌پردازد. از این رو، این تحقیق از نوع تحقیقات همبستگی می‌باشد. جامعه تحقیق شامل کلیه دانشجویان دانشگاه پیام نور مرکز بوکان با دامنه سنی 19-25 سال بودند که به روش در دسترس، آزمون‌ها بر روی 200 دانشجو به صورت فردی اجرا گردید.

اقدام می‌گردد و در بخش دوم به ارائه نتایج آزمون‌های آماری در رابطه با فرضیه‌های پژوهشی اقدام خواهد شد.

یافته‌های توصیفی

نمره‌های به دست آمده از تمامی آزمودنی‌ها به جزء آزمودنی‌هایی که به دلیل ناقص گذاشتن بخشی از پرسشنامه‌های آزمون، حذف شده بودند مورد تحلیل قرار گرفتند و میانگین و انحراف معیار متغیرهای سن، معدل، سهل‌انگاری اجتماعی و مؤلفه‌های آنها و هویت اجتماعی و مؤلفه‌های آن شامل هویت جمعی و فردی محاسبه گردید که در جدول 1 آمده است. همان‌گونه که در جدول 1 ملاحظه می‌شود، میانگین و انحراف استاندارد بدست آمده برای معدل به ترتیب برابر $14/74$ و $1/90$ است. سن از نظر میانگین، $20/45$ و انحراف معیار برابر $3/62$ می‌باشد. سهل‌انگاری اجتماعی از نظر میانگین، $58/62$ و انحراف معیار برابر $12/65$ می‌باشد. هویت اجتماعی از نظر میانگین، $68/96$ و انحراف و معیار برابر $9/94$ بدست آمد.

جدول 1. آمار توصیفی نتایج تحقیق.

متغیر	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد
معدل	200	14/74	1/90
سن	200	20/45	3/62
سهل‌انگاری اجتماعی	200	58/62	12/65
بی تفاوتی	200	28/79	5/95
توجه به خود	200	29/56	8/44
هویت اجتماعی	200	68/96	9/94
بعد فردی	200	33/5	4/60
بعد جمعی	200	35/85	7/06

مؤید وجود یک عامل دارای ارزش ویژه بزرگتر از یک تحت عنوان "هویت اجتماعی" بوده است.

عملکرد تحصیلی: داده‌های مربوط به عملکرد

تحصیلی دانشجویان از طریق آموزش دانشگاه برای گروه نمونه جمع‌آوری گردید. در این پژوهش از نمره میانگین درسی دانشجویان به عنوان شاخص عینی عملکرد تحصیلی آنان استفاده شد.

روش اجرا: بعد از انتخاب تصادفی آزمودنی‌ها، اهداف تحقیق برای شرکت‌کننده‌گان تشریح گردید، پرسشنامه‌های سهل‌انگاری اجتماعی و هویت اجتماعی با پیشرفت تحصیلی به ترتیب و به طور گروهی برای پاسخ‌گویی در اختیار دانشجویان قرار گرفت.

یافته‌ها

نتایج به دست آمده در رابطه با نمره‌های آزمودنی‌ها در دو بخش یافته‌های توصیفی و یافته‌های مربوط به فرضیه‌های پژوهش می‌آید. در بخش یافته‌های توصیفی به گزارش میانگین و انحراف معیار جامعه پژوهشی براساس متغیرهای مورد بررسی در پژوهش

جدول 2. همبستگی بین متغیرهای تحقیق.

Sig	R	فراوانی	متغیر دوم	متغیر اول
0/001	-0/454	200	هویت اجتماعی	سهل‌انگاری اجتماعی
0/001	-0/374	200	بعد فردی	
0/001	-0/461	200	بعد جمعی	
0/001	-0/275	200	سهل‌انگاری اجتماعی	عملکرد تحصیلی
0/001	-0/312	200	بی تفاوتی	
0/126	-0/062	200	توجه به خود	
0/001	-0/447	200	هویت اجتماعی	بی تفاوتی
0/001	-0/332	200	بعد فردی	
0/001	-0/349	200	بعد جمعی	
0/001	-0/383	200	هویت اجتماعی	توجه به خود
0/001	-0/437	200	بعد جمعی	
0/001	-0/349	200	بعد فردی	
0/001	0/225	200	هویت اجتماعی	عملکرد تحصیلی
0/001	0/218	200	بعد جمعی	
0/001	0/202	200	بعد فردی	

اجتماعی ($R=0/225, P<0/001$) همبستگی مثبت و معنی‌داری وجود دارد و همچنین بین بعد جمعی و فردی آن با عملکرد تحصیلی رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد.

برای پاسخ به این سؤال که آیا سهل‌انگاری اجتماعی - با دو مؤلفه آن توجه به خود و بی تفاوتی - و هویت اجتماعی - با دو مؤلفه جمعی و فردی - می‌تواند عملکرد تحصیلی را پیش‌بینی کنند؟ از روش تجزیه و تحلیل رگرسیون چند متغیری استفاده گردید.

نتایج همبستگی جدول 2 نشان می‌دهد که بین سهل‌انگاری با هویت اجتماعی ($P<0/001$)، $R=-0/454$ همبستگی منفی و معنی‌داری وجود دارد هر دو زیر مقیاس آن بعد فردی و بعد جمعی با سهل‌انگاری همبستگی منفی و معنی‌داری وجود دارد. عملکرد تحصیلی با سهل‌انگاری اجتماعی همبستگی منفی و معنادار ($R=-0/275, P<0/001$) حاصل شد، سهل‌انگاری اجتماعی نیز با مؤلفه آن بی تفاوتی با عملکرد تحصیلی همبستگی منفی و معنادار بدست آمد ولی با مؤلفه توجه به خود رابطه معنادار حاصل نگردید. همچنین عملکرد تحصیلی با هویت

جدول 3. جدول ضرایب رگرسیون متغیرهای پیش‌بین سهل‌انگاری اجتماعی و هویت اجتماعی با مؤلفه‌های آن

در عملکرد تحصیلی کل نمونه.

متغیر مستقل	B	SE B	Beta	sig
سهل‌انگاری اجتماعی	0/088	0/012	0/201	0/001
بی تفاوتی	0/122	0/038	0/268	0/002
توجه به خود	0/199	0/039	0/211	0/126
هویت اجتماعی	0/087	0/021	0/234	0/002
بعد فردی	0/146	0/041	0/271	0/001
بعد جمعی	0/079	0/067	0/205	0/001

جمع‌بندی یافته‌های تحقیق حاضر نشان داد که سهل‌انگاری اجتماعی و هویت اجتماعی می‌توانند پیش‌بینی‌کننده عملکرد تحصیلی باشد. اما تفسیر نتایج پیچیده‌تر از آن می‌باشد که در سه یافته به توضیح آن پرداخته خواهد شد.

یافته اول: بین سهل‌انگاری اجتماعی با عملکرد تحصیلی رابطه منفی و معنادار وجود دارد و از دو بعد سهل‌انگاری، بی‌تفاوتی با عملکرد تحصیلی رابطه منفی و معنادار وجود دارد. ولی بعد توجه به خود سهل‌انگاری اجتماعی با عملکرد تحصیلی در این پژوهش هیچ رابطه معناداری وجود ندارد. این یافته تحقیق به چه معناست؟ ساده‌ترین تبیین این است که سهل‌انگاری بخش جدا ناپذیر از سرشت آدمی است و به معنای به تأخیر انداختن آگاهانه و به آینده محول کردن فعالیت‌ها است. سهل‌انگاری به تدریج در وجود انسان به صورت عادت در می‌آید و این عادت از همان زمان کودکی مخصوصاً زمانی که کودک پا به عرصه زندگی اجتماعی خود یعنی مدرسه می‌گذارد، بروز می‌کند. سهل‌انگاری باعث بروز آسیب‌هایی برای فرد می‌شود. در دانش‌آموزان و دانشجویان، سهل‌انگاری باعث عقب‌ماندن از تحصیل است و از عوامل مؤثر در افت تحصیلی یادگیرندگان به حساب می‌آید. دانشجویان سهل‌انگار فشار زیادی

بر اساس نتایج جدول شماره 3، از بین متغیرهای پیش‌بین فقط توجه به خود در پیش‌بینی عملکرد تحصیلی کل نمونه معنادار نبوده و باقی متغیرها در معادله رگرسیون معنادار بوده‌اند. نتایج نشان داد که مقیاس سهل‌انگاری به طور معکوس ($P < 0/001$) و زیر مقیاس بی‌تفاوتی به طور منفی ($P < 0/001$) توانستند عملکرد تحصیلی را پیش‌بینی کنند و تنها بعد توجه به خود ($P < 0/126$) با عملکرد تحصیلی رابطه معنادار وجود ندارد. هویت اجتماعی با دو مؤلفه آن بعد فردی و جمعی با عملکرد تحصیلی رابطه معنادار و مثبت وجود دارد.

نتیجه‌گیری و بحث

در این پژوهش به بررسی رابطه مؤلفه‌های سهل‌انگاری و هویت با عملکرد تحصیلی پرداخته شد. یافته‌ها نشان داد که در کل گروه نمونه دانشجویان از بین دو متغیر اصلی سهل‌انگاری اجتماعی و هویت اجتماعی و با دو مؤلفه‌ای هر یک از آنها بی‌تفاوتی، توجه به خود، هویت فردی و هویت جمعی تنها توجه به خود با عملکرد تحصیلی رابطه نداشت و باقی متغیرها رابطه معناداری با عملکرد تحصیلی دارند.

باشد، بیشتر احساس راحتی می‌کند. این یافته با نتایج پژوهش داف و همکاران (2004) همسو می‌باشد.

یافته سوم: سهل‌انگاری و هویت اجتماعی می‌تواند پیش‌بینی‌کننده عملکرد تحصیلی باشند. تحلیل آماری داده‌ها نیز مشخص کرد که سهل‌انگاری به طور معکوس و هویت اجتماعی به طور مثبت عملکرد تحصیلی را پیش‌بینی می‌کند. این نتایج فرضیه سوم پژوهش را تأیید کرد. البته تحقیقاتی که مستقیماً به رابطه دو متغیر سهل‌انگاری اجتماعی و هویت اجتماعی بر عملکرد تحصیلی مشاهده نشد ولی هر یک از متغیرها به صورت جداگانه با عملکرد تحصیلی مورد بررسی قرار گرفته است که یافته تحقیق را تأیید می‌کنند. مهمترین نوع سهل‌انگاری، سهل‌انگاری تحصیلی می‌باشد که به تأخیر عمدی تکالیف تحصیلی با وجود نتایج منفی آن اشاره دارد (هاول و وستن، 2007) و (دوییت، اسکونبورگ، 2002) یافته تحقیق را تأیید کردند.

جمع‌بندی یافته‌های تحقیق نشان داد که سهل‌انگاری اجتماعی به طور منفی و معنادار و هویت اجتماعی به طور مثبت و معنی‌دار عملکرد تحصیلی را پیش‌بینی کنند. این یافته به این مفهوم است که افرادی که سهل‌انگاری اجتماعی بیشتری دارند پیش‌بینی‌کننده عملکرد تحصیلی ضعیف‌تری است و در مقابل افراد با هویت اجتماعی بالا، عملکرد تحصیلی بالاتری از خود نشان می‌دهند. از این رو، پیش‌بینی می‌شود افراد با هویت در عملکرد تحصیلی بهتر عمل می‌کند و رابطه مستقیمی با هم دارند. و همچنین نتایج دیگر تحقیق نشان داد که بعد توجه به خود در سهل‌انگاری اجتماعی پیش‌بینی‌کننده عملکرد تحصیلی نمی‌باشد. از محدودیت‌های پژوهش، گردآوری داده‌ها فقط در یک جامعه دانشگاهی بود که از توان آن برای تعمیم‌دهی نتایج می‌کاهد. بنابراین

را بر خود احساس می‌کنند، زیرا از جانب خانواده و دوستان به عنوان افراد متقلب و کم‌کار به حساب می‌آیند. با افزایش سن دانش‌آموزان عوارض سهل‌انگاری در آنان بیشتر می‌شود و شکست‌های تحصیلی و بی‌مسئولیتی آنان در انجام وظایف افزایش می‌یابد و این یافته تأییدی بر مطالعات کارلس (2009)، هوگر (2008)، فراری و همکاران (2005) و اسپر و استرمن (2002) است.

یافته دوم: هویت اجتماعی با دو بعد فردی و جمعی با عملکرد تحصیلی رابطه مثبت و معنادار وجود دارد. در تبیین یافته مربوط به اثر مستقیم و معنادار هویت بر عملکرد تحصیلی همسو با دیدگاه برزونسکی (2003) می‌توان اذعان داشت که تعهدات فردی ثابت یا قاطعیت خود در ارتقاء کارکرد فردی افراد در گستره‌ای از موقعیت‌های متفاوت نقش مهمی ایفا می‌کند. تعهداتی که به دنبال یک دوره اکتشاف و آزمایشگری انتخاب می‌شوند، در مقایسه با تعهداتی انتسابی منعطف‌تر و انطباقی‌تر به نظر می‌رسند. تعهدات فردی و جمعی که توسط فرد انتخاب می‌شود شاخصی از درونی‌سازی، ساز و کارهای خودکنترلی بوده و در انعکاس شیوه‌ای هر چه بالنده‌تر در عملکرد روانی - اجتماعی مؤثر است. براین اساس، آن دسته از فراگیرانی که نسبت به خود نگرش‌های مثبت دارند، به دلیل آنکه تمایل دارند تصویری باثبات و پایدار از خود نشان دهند با حضور در موقعیت‌های پیشرفت و از جمله موقعیت‌های تحصیلی، برای کسب موفقیت تلاش بیشتری از خود نشان می‌دهند (سوان، 1997). در همین راستا، زانگ (2003) تأکید می‌کند که دانش‌آموزان با عدم ثبات هیجانی بالا و عزت نفس پایین همواره از خطر اشتباه‌کردن اجتناب می‌کنند. بنابراین از انجام تکالیفی که نیازمند به بازتولید صرف مطالب یادگرفته شده

- صفاری‌نیا، م. (1389). ساخت و اعتباریابی آزمون سهل‌انگاری اجتماعی در مردان شهر تهران. طرح پژوهشی دانشگاه پیام‌نور تهران.

- صفاری‌نیا، م. روشن، م. (1390). ساخت و اعتباریابی پرسشنامه هویت اجتماعی، مقاله پژوهشی، زیر چاپ.

- گیدنز، آ. (1377). پیامدهای مدرنیته. ترجمه محسن ثلاثی. تهران: نشر مرکز.

- گیدنز، آ. (1378). جامعه و هویت شخصی در عصر جدید. ترجمه ناصر موفقیان. تهران: نشر نی.

برای رفع محدودیت یاد شده پیشنهاد می‌شود که در پژوهش‌های آینده علاوه بر جامعه دانشگاهی از سایر مراکز آموزشی برای جمع‌آوری نمونه و گردآوری اطلاعات استفاده شود.

منابع

- استورا، اچ. ب. (1386). تنیدگی یا استرس. ترجمه پریرخ دادستان. تهران: انتشارات رشد.

- زائریان، س. (1386). اثر بخشی آموزش مهارت‌های مدیریت زمان بر کاهش سهل‌انگاری کارکنان آموزش و پرورش. پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه علامه طباطبائی.

- Albanese, R. & Van Fleet, D.D. (1985). (Rational behavior in groups: The freeriding tendency). *Academy of Management Review*, 10, 244-255.

- Aitken, M. (1982). *A Personality profile of the college student procrastinator. Unpublished Doctoral Dissertation*. University of Pittsburgh.

- Baumeister, R.F. & Bushman, B.J. (2008) *social psychology*. U.S.A: Thomson Publisher.

- Berzonsky, M.D. (2003). (Identity style and well-being: Does commitment matter? Identity: An International). *Journal of Theory and research*, 3(2), 131-142.

- Duff, A.; Boyle, E.; Dunleavy, K. & Ferguson, H. (2004). (The relationship between Personality, approach to learning and academic performance). *Personality and Individual Differences*, 36, 1907-1920

- Dewitte, S. & Schouwenburg, H.C. (2002) (Procrastination, temptation and incentives: The struggle between the present and the future in procrastinators and the punctual). *European Journal of personality*, 16, 469-489.

- Erikson, E.H. (1968). *Identity, youth and crisis*. New York: W.W. Norton.

- Farran, b. (2004). *predictors of academic procrastination in collage students*. MSc.Thesis, department of psychology, foerdham University.

- Ferrari, j.R.; Doroszko, E. & Joseph, N. (2005). (Exploring procrastination in corporate setting: Sex, status, and setting for arousal and avoidance types). *individual Differences Research*, 3, 140-149.

- Ferrari, J.R.; O'Callaghan, J. & Newbegin, I. (2005). (Prevalence of procrastination in the United States, United Kingdom, And Australia: Arousal and avoidance delays among adults). *North American Journal of Psychology*, 7, 1-6

- Hoker, A. (2008). evaluation of cognitive-behavioral intervention for procrastination.

- Ingham, A.G.; Levinger, G.; Graves, j. & Peckham, V. (1974). (The ringelmann effect: studies of group size and group performance). *Journal Of personality and social psychology*, 10, 371-384.

- Jones, G.R. (1984). (Task visibility, free-riding and shirking: explaining the effect of structure and technology on employee behavior). *Academy of Management Review*, 9, 684-695.
- Karau, S.J. & Williams, K.D. (1997). (Social loafing: A meta-analytic review and theoretical integration). *Journal of Personality and Social Psychology*, 65, 681-706.
- Klassen, R. (2009). Academic procrastination and motivation of adolescents in Turkey education psychology.
- Kidwell, R.E. & Bennett, N. (1993). (Employee propensity to withhold effort: A conceptual model to intersect three avenues of research). *Academy of Management Review*, 18, 429-456.
- Latane, B.; Williams, K. & Harkins, S. (1979). (Many hands make light the work: the causes and consequences of social loafing). *Journal of Personality and Social Psychology*, 37, 822-832.
- Liden, R.C.; Wayne, S.J.; Jaworski, R.A. & Bennett, N. (2004). (Social loafing: A field investigation). *Journal of Management*, 30, 285-304.
- Lin, P.H. (2008). *A research on social loafing and students cultural orientations in ESL/EFL classroom*. MSc. Thesis, Ming Chuan University.
- Lay, C.H. (1994). (Trait procrastination and affective experiences: Describing past study behavior and its relation to agitation and dejection). *Motivation & Emotion*, 18(3), 269-284.
- Jenking, R. (2000). (Categorization identity, social processes and epistemology). *Current Sociology*, 48, 7-25.
- Jenkins, R. (2008). *Social identity*. London: Routledge.
- Moon, S. (2000). (Exploring the dynamic nature of procrastination: A latent growth curve analysis of academic procrastination). *Personality and Individual Differences*, 38, 297-309.
- Moon, S. & Illingworth, A. (2005). (Exploring the dynamic nature of procrastination: A latent growth curve analysis of academic procrastination). *Personality and Individual Differences*, 38, 297-309.
- Myers, D.G. (2009). *Social psychology*. McGraw-Hill Book Company.
- Rogers, D.G. (2008). *Social psychology: Experimental and critical approaches*. McGraw-Hill Book Company.
- Stroebe, W. & Frey, B.S. (1982). (Self-interest and collective action: The economics and psychology of public goods). *British Journal of Social Psychology*, 21, 121-137.
- Sunitha, T.P. & Muhammedunni, A.M. (2013). (Relationship between Academic Procrastination and Mathematics Anxiety among Secondary School Students). *International Journal of Education and Psychological Research (IJEPR)* ISSN: 2279-0179 Volume 2, Issue 2, PP: 101-105.
- Swann, W.B. (1997). The trouble with change: Self-verification and allegiance to the self. *Psychological Science*, 8, 177-180.
- Scher, S. & Osterman, N. (2002). (Procrastination, conscientiousness, anxiety, and goals: Exploring the measurement and correlates of procrastination among school-aged children). *Psychology in the Schools*, 39, 485-498.
- Triandis, H.C. (1989). (Self and social behavior in differing cultural contexts). *Psychological Review*, 96, 269-289.

- William, K.D. & Karau, S.J. (1991). (Social loafing and social compensation. The effects of expectations of co-worker performance). *Journal of personality and Social Psychology*, 61, 570-581.
- Zimberoff, D. & Hartman, D. (2001). (Four primary Existential Themes In Heart-Centered Therapies.) *Journal of Heart-Centered Therapies*, Vol. 4, No. 2, P. 15.
- Zhang, L.F. (2003). (Does the big five predict learning approaches?). *Personality and Individual Differences*, 34, 1431-1446.

